

ТЕМА 6. ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ ПРАВНИКАМИ

План:

1. Принципи взаємовідносин у професійному правничому середовищі
2. Етичні аспекти конкуренції між правниками
3. Колегіальність та взаємоповага як основа професійних взаємовідносин
4. Взаємодія представників різних правничих професій: етичний вимір
5. Етика поведінки правника в суді та під час професійних заходів
6. Реагування на неетичну поведінку колег: форми та методи
7. Культура професійної дискусії та критики
8. Проблема доносительства та етичні межі повідомлення про порушення колег
9. Репутація юридичної спільноти як колективна відповідальність

Перелік ключових термінів і понять: взаємоповага та довіра, принцип незалежності, співпраця та колегіальність, доброчесність та чесність, професіоналізм та компетентність, етичні кодекси правничих професій, добросовісна конкуренція, недобросовісна конкуренція, етика рекламування юридичних послуг, колегіальність у правничому середовищі, взаємодія представників різних правничих професій, етикет у судовому засіданні, культура професійної дискусії, конструктивна критика, реагування на неетичну поведінку, повідомлення про порушення професійної етики, репутація юридичної спільноти, конфлікт інтересів, професійна солідарність, процесуальна етика.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні принципи взаємовідносин існують у професійному правничому середовищі?
2. Як співвідносяться принципи колегіальності та конкуренції у правничій професії?
3. Які етичні аспекти необхідно враховувати при рекламуванні юридичних послуг?
4. Чим відрізняється добросовісна конкуренція від недобросовісної у правничому середовищі?
5. Які існують етичні обмеження щодо критики судових рішень?
6. Яким чином повинні взаємодіяти судді, адвокати та прокурори в судовому процесі?
7. Що включає в себе етикет поведінки правника в суді?
8. Які етичні дилеми виникають при повідомленні про порушення колег?
9. Як правильно реагувати на неетичну поведінку колег-правників?
10. Які фактори впливають на формування репутації юридичної спільноти?
11. Як етично вирішувати питання конфлікту інтересів у правничій діяльності?
12. У чому проявляється солідарність у правничій професії?
13. Які етичні вимоги висуваються до поведінки правника під час професійних заходів?

14. Чому важливо дотримуватися принципу взаємоповаги між представниками різних правничих професій?

15. Як поєднати принцип незалежності правника з необхідністю дотримання професійної етики?

Тести для самоконтролю:

1. Який принцип передбачає визнання професійної гідності кожного правника незалежно від стажу чи процесуального статусу?

- а) Принцип незалежності
- б) Принцип взаємоповаги та довіри
- в) Принцип доброчесності
- г) Принцип співпраці

2. Що НЕ є проявом недобросовісної конкуренції у правничому середовищі?

- а) Дискредитація колег
- б) Демпінг цін
- в) Поширення неправдивої інформації про колег
- г) Публікація наукових статей у професійних виданнях

3. Відповідно до Правил адвокатської етики, адвокат при рекламуванні своєї діяльності НЕ має права:

- а) Вказувати свою спеціалізацію
- б) Зазначати, що має кращу кваліфікацію, ніж інші адвокати
- в) Розміщувати рекламу в мережі Інтернет
- г) Вказувати свої контактні дані

4. Який етичний принцип є основою для передачі досвіду молодим правникам?

- а) Принцип незалежності
- б) Принцип конкуренції
- в) Принцип колегіальності
- г) Принцип доброчесності

5. Що є неприпустимим у взаємодії судді та адвоката?

- а) Повага до процесуальної ролі
- б) Дотримання етикету в судовому засіданні
- в) Неформальні контакти щодо справи
- г) Професійна дистанція

6. Згідно з якою статтею Правил адвокатської етики адвокат повинен своєчасно прийти в призначені час і місце для участі у судовому засіданні?

- а) Стаття 43
- б) Стаття 45
- в) Стаття 47
- г) Стаття 51

7. Як повинен діяти адвокат, якому стало відомо про факти неправомірного поведіння щодо іншого адвоката?

- а) Повідомити про це засоби масової інформації
- б) Проігнорувати цю ситуацію

в) Вжити розумно необхідних і доступних йому заходів для припинення таких порушень

г) Особисто покарати винних

8. *Що характеризує доносительство в негативному сенсі цього слова?*

а) Турбота про підтримання професійних стандартів

б) Умисна мета нашкодити колезі

в) Інформування через належні канали

г) Базування на достовірній інформації

9. *Який аспект є ключовим при здійсненні професійної критики?*

а) Критика особистості опонента

б) Критика позиції, аргументації та дій

в) Використання емоційних висловлювань

г) Припущення щодо мотивів опонента

10. *Що з наведеного НЕ є фактором, що формує репутацію юридичної спільноти?*

а) Професіоналізм і компетентність

б) Добросовісність і етична поведінка

в) Кількість виграних справ

г) Соціальна активність і внесок у суспільство

11. *Який етичний принцип забезпечує автономність дій правника в межах своїх повноважень?*

а) Принцип взаємоповаги

б) Принцип незалежності

в) Принцип добросовісності

г) Принцип колегіальності

12. *Що з наведеного суперечить етиці поведінки в суді?*

а) Використання звернення «Ваша честь»

б) Підведення при вході судді до зали

в) Перебивання виступів інших учасників

г) Коректне формулювання заперечень

13. *Що є етично неприпустимим при взаємодії адвоката і прокурора?*

а) Домовленості поза межами процесуального порядку

б) Взаємні особисті випадки

в) Законне протистояння у змагальному процесі

г) Публічна критика особистих якостей

14. *Який принцип передбачає готовність до пошуку компромісів у межах, дозволених законом?*

а) Принцип конструктивної взаємодії

б) Принцип незалежності

в) Принцип добросовісності

г) Принцип конкуренції

15. *Який етичний аспект конкуренції між правниками забороняє намагатися схилити до укладення угоди особу, яка вирішила звернутися до іншого адвоката?*

а) Демпінг цін

- б) Антиреклама
- в) Дискредитація колег
- г) Переманювання клієнтів

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте положення Правил адвокатської етики, Кодексу суддівської етики та Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів щодо взаємовідносин між представниками цих професій. Визначте спільні принципи та відмінності.

2. Розробіть етичні рекомендації щодо реагування на неетичну поведінку колег для конкретної правничої професії (адвоката, судді, прокурора або нотаріуса).

3. Проведіть порівняльний аналіз етичних правил щодо реклами юридичних послуг в Україні та в одній з європейських країн (на вибір).

4. Змодельуйте ситуацію професійної дискусії між адвокатом та прокурором з дотриманням принципів етичної взаємодії. Визначте можливі етичні виклики та шляхи їх вирішення.

5. Розробіть критерії оцінювання етичної поведінки правника в суді, які могли б використовуватися для самоконтролю.

6. Проаналізуйте та систематизуйте основні етичні дилеми, що виникають при взаємодії правників різних професій у процесі здійснення правосуддя, запропонуйте шляхи їх вирішення.

Теми доповідей для презентації на практичному занятті:

1. Конфлікт принципів незалежності та колегіальності в правничій професії

2. Етичні межі критики судових рішень

3. Культура професійної дискусії: український та міжнародний досвід

4. Етичні аспекти конкуренції між правниками в умовах юридичного ринку України

5. Взаємовідносини між адвокатами та прокурорами: етичний вимір змагальності

6. Роль професійних асоціацій у формуванні етичних стандартів взаємовідносин між правниками

7. Етичні виклики при взаємодії правників публічного та приватного секторів

8. Професійна солідарність правників: межі та прояви

9. Етика комунікації між представниками різних правничих професій у медіа-просторі

10. Реагування на неетичну поведінку колег: баланс між колегіальністю та професійною принциповістю

11. Репутація юридичної спільноти як колективна цінність

12. Конфлікт поколінь у правничому середовищі: етичні аспекти

Ситуативні задачі:

1. Адвокат Петренко та адвокат Сидоренко є давніми конкурентами у невеликому місті. Під час судового засідання адвокат Петренко заявив, що «колега Сидоренко не обізнаний із останньою судовою практикою і вводить

суд в оману». Крім того, Петренко розмістив у місцевій газеті оголошення, в якому зазначалося: «Досвідчений адвокат надає правову допомогу. На відміну від моїх конкурентів, гарантую 100% виграш справи». Коли Сидоренко дізнався про це, він негайно звернувся зі скаргою до Ради адвокатів.

Оцініть дії адвоката Петренка з точки зору дотримання правил адвокатської етики. Які етичні принципи були порушені? Як правильно мав би поводитися адвокат Петренко в описаних ситуаціях?

2. Суддя Іваненко розглядає складну справу, в якій стороною є колишній колега по юридичній фірмі, де він працював до призначення на посаду судді. Під час обідньої перерви прокурор Коваленко, який підтримує державне обвинувачення в цій справі, зустрів суддю в коридорі суду і запропонував обговорити справу «без свідків», натякаючи на можливість «взаємовигідного» рішення. Адвокат, який представляє протилежну сторону, помітив цю розмову і подав скаргу до Вищої ради правосуддя, стверджуючи, що суддя порушив принцип неупередженості.

Оцініть ситуацію з точки зору принципів суддівської етики та етики прокурора. Як мав діяти суддя в цій ситуації? Чи правильно вчинив адвокат?

3. Адвокат Василенко отримав інформацію від свого клієнта про те, що інший адвокат, Марченко, порадив своєму клієнту підробити документи для покращення позиції в суді. Клієнт Василенка має аудіозапис розмови, де Марченко дає таку пораду. Василенко стоїть перед дилемою: з одного боку, він розуміє, що такі дії колеги є неприпустимими, з іншого – не бажає порушувати принцип колегіальності.

Як етично правильно має діяти адвокат Василенко в цій ситуації? Чи повинен він повідомити про дії колеги, і якщо так, то кому? Які етичні принципи тут конфліктують?

4. Молода адвокатка Оксана тільки розпочала свою практику. На професійному заході вона зустріла досвідченого адвоката Миколу, який запропонував їй співпрацю. Через кілька днів Микола звернувся до Оксани з пропозицією представляти клієнта в справі проти компанії, де Оксана раніше працювала юрисконсультантом і мала доступ до конфіденційної інформації. Микола наполягав, що це чудова можливість розпочати кар'єру, і що «ніхто не дізнається» про її попередню роботу.

Які етичні проблеми виникають у цій ситуації? Як повинна діяти Оксана? Які норми професійної етики регулюють таку ситуацію?

5. Суддя Петров під час розгляду господарської справи виявив, що адвокат позивача Семенов та адвокат відповідача Гриценко постійно вдаються до взаємних образ, перебивають один одного та використовують агресивну тактику. Крім того, адвокат Семенов неодноразово запізнювався на судові засідання, а адвокат Гриценко подавав процесуальні документи в останній момент, чим затягував розгляд справи. Після чергового судового засідання суддя опублікував у соціальній мережі допис, де розкритикував «низький рівень культури сучасних адвокатів» і назвав прізвища адвокатів Семенова і Гриценка як приклад «неприпустимої професійної поведінки».

Оцініть дії всіх учасників ситуації з точки зору професійної етики. Які етичні норми були порушені? Як правильно мав би діяти суддя для врегулювання конфлікту між адвокатами?